

Asia: VN/5025/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Mitä vaikutuksia arvioitte ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella olevan esimerkiksi yhteiskunnan tai kotitalouksien kustannuksiin, terveydenhuollon asiakkaisiin, palveluntuottajiin ja henkilöstöön?

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta. Haluamme tuoda esiin seuraavia seikkoja, joita arvioimme ehdotetulla muutoksella olevan:

Taloudelliset vaikutukset näkyvät näöntutkimuspalveluita tarvitseville kotitalouksille. Optikon tutkimus on edullinen ja saatavuus hyvä, jolloin kynnys tutkituttaa silmät säännöllisesti laskee ja alueellinen yhdenvertaisuus paranee. Tämä koskee erityisesti alle 8-vuotiaiden lasten näöntutkimusta sekä taittovirhe-, karsastus- ja kaihileikattuja henkilöitä. Kun optikot voivat tutkia ja määrätä silmälasit itsenäisesti esikoululaisille ja koulunsa aloittaville, näönhuollon palvelut ovat saatavilla nykyistä nopeammin ja kustannussäästöt tulevat sekä lasten perheille että terveydenhuollon kustannuksiin.

Taittovirhe-, karsastus- ja kaihileikatuilla henkilöillä säännölliset optikon näöntutkimukset ja silmälasimääritykset parantavat esim. työikäisillä näkötehokkuutta ja -mukavuutta työtehtävissä. Ikääntyneillä ajantasainen näönkorjaus on ensiarvoisen tärkeää elämänlaadun ylläpitämisessä ja itsenäisen kotona-asumisen tukemisessa. Asetuksen rajoitusten poistaminen parantaa heillä näönhuollon palveluiden saatavuutta ja voi siten välillisesti myös ehkäistä esim. kaatumistapaturmia ja vähentää niiden aiheuttamia kustannuksia yhteiskunnalle.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamisen hyödyntäminen tehostuu ja työnjako näönhuollon ammattilaisten välillä tulee joustavammaksi ja selkeämmäksi. Tämänhetkinen tilanne on luonut

erilaisia käytäntöjä ja tulkintoja, milloin optikko saa itsenäisesti määrätä silmälasit. Tilanne on ollut pitkään epäselvä ja hankaloittanut näöntutkimuspalveluita tarvitsevien näönhuoltoa.

Asetuksen rajoitusten poistumisen jälkeen silmätautien erikoislääkäreiden resursseja vapautuu silmälasimäärityksistä silmäsauroksien tutkimukseen ja hoitoon. Silmä lääkäreiden ja optikoiden yhteistyö tiivistyy, kun käytännöissä haetaan yhteisiä toimintamalleja. Muutos luo mahdollisuuksia silmäterveyden palvelupolun laadun parantamiseen. Säännölliset optikon tutkimukset mahdollistavat aikaisemman hoidon aloituksen, kun silmä- tai yleissairauksiin liittyviä oireita ja muutoksia voidaan havaita aikaisemmin.

Asetuksen kumoamisella päästäisiin pitkään ja laajasti Pohjoismaissa ja koko EU-alueella käytössä olevaan ja hyvin toimivaan näönhuollon ammattiryhmien työnjakomallin toteutumiseen Suomessakin. Tämä toisi yhteiskunnallisesti merkittäviä säästöjä terveydenhuollon kustannuksissa.

2. Muut huomiot

Haluamme tuoda esiin myös, että oppilaitosten vastuulla on sisällyttää opetussuunnitelmiin optometristi (AMK) -tutkinnon suorittavan laillistettuna optikkona toimimisessa tarvittava osaaminen. Optometristikoulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet näöntutkimiseen, silmälasien ja piilolasien määrittämiseen sekä yleisten silmäsauroksien tunnistamiseen ja jatkohoitoon ohjaukseen. Oppilaitosten vastuulla yhdessä alan toimijoiden kanssa on myös täydennyskoulutustarpeen selvittäminen ja tarvittavan koulutuksen järjestäminen. Ammattihenkilöiden työnantajien vastuu henkilöstön osaamisessa, toimintatavoissa ja ohjauksessa korostuu jatkossa.

Optikoiden täydennyskoulutustarve alle 6-vuotiaiden tutkimiseen ja silmälasien määrittämiseen on huomioitu. Oppilaitokset, alan järjestöt ja optikkoliikkeet ovat huomioineet tämän jo nykyisissä ja tulevaisu koulutuksissa. Optometrian Eettinen Neuvosto on julkaissut viime ja tämän vuoden aikana tutkimussuosituksia koskien lapsia ja silmäsauroita henkilöitä tarkoituksena tukea yhtenäisiä käytäntöjä. <https://www.soary.fi/optometrian-eettinen-neuvosto>

Metropolia Ammattikorkeakoulun optometrian tutkinto-ohjelman toukokuussa 2024 Euroopan kuudentena korkeakouluna saama eurooppalaisen kattojärjestömme European Council of Optometryn (ECOO) täysi akkreditointi on osoituksena tutkinnon eurooppalaisesta tasosta. <https://ecoo.info/ecoo-accreditation-agency/european-diploma-in-optometry/>

Vilkuna Anna
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

Saarnia Sanna
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy